

**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

СИЛАБУС

ПЕРВІСНА КУЛЬТУРА

Ступінь вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Галузь знань:	03 Гуманітарні науки
Спеціальність:	034 Культурологія
Освітньо-професійна програма:	Культурологія
Освітня кваліфікація:	Бакалавр культурології
Професійна кваліфікація:	Фахівець з аналітики культури та креативних індустрій

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол

засідання кафедри культурології

№ 1 від «3» вересня 2020 р.

ЛУЦЬК – 2020

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 034 Культурологія Освітня програма: Культурологія Освітній рівень: Бакалавр	Нормативна
Кількість годин / кредитів 180/6		Рік навчання – 1 курс
		Семестр - 1 семестр
		Лекції – 44 год.
ІНДЗ: є		Практичні (семінарські) – 46 год.
		Самостійна робота - 80 год.
		Консультації - 10 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: **Столярчук Наталія Миколаївна**

Науковий ступінь: **кандидат філософських наук**

Вчене звання: **доцент**

Посада: **доцент кафедри культурології**

Контактна інформація: моб. тел. 097 2582490 *ел. адреса:* nat.ka@meta.ua

Дні занять: осінній семестр

З розкладом можна ознайомитись на офіційному сайті СНУ ім.Лесі Українки,
зокрема за посиланням

<https://vnu.edu.ua/uk/articles/testoviy-dostup-case-files-collection>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Навчальний курс «Первісна культура» є складовою циклу дисциплін професійної підготовки бакалаврів культурології. Програма курсу передбачає вивчення закономірностей зародження і розвитку матеріальної, духовної та соціальної культури первісного суспільства, а також ознайомлення з новітніми теоріями та гіпотезами антропосоціогенезу і культурогенезу. Особлива увага звертається на становлення духовної культури як феномену, основи первісної сакралізації та ритуальності, зміст та характер первісних культів і вірувань, генезис ранніх форм художньої творчості, проблеми зародження і розвитку первісного мистецтва, його сакральнo-культoвий характер, генезу первісного піктографічного письма; сутність і зміст міфологічного світогляду, проблематику та сенс первісних міфів, поняття міфореальності, міфопоетики та міфотворення; сутність і зміст “неолітичної революції”, проблеми еволюції продуктивного господарювання, становлення міської культури, появу цивілізації, держави, соціального розшарування і їх культурні наслідки.

Зміст дисципліни: Поняття культури. Культура як спосіб людського буття. Ціннісні координати культури. Поняття та сутність цивілізації. Цивілізація як соціальне буття культури. Відмінність культури і цивілізації.

Матеріальне і духовне в культурі. Поняття духовної культури і творчого духу людини. Структурна типологія духовної культури. Чуттєва і раціональна культура.

Проблема походження людини та її культури. Сутність та передумови матеріально-духовної творчої діяльності людини.

Періодизація та хронологія розвитку первісної культури. Розвиток поглядів на сутність та характерні особливості розвитку первісної доби у історії культурологічної думки. Особливості та характерні умови розвитку первісної культури.

Залежність розвитку варіантів культур первісного світу від природних факторів. Розвиток культури кам'яних знарядь. Характеристика розвитку занять та промислів людини палеоліту і мезоліту. Побутова та житлова культура. Характеристика матеріальної і побутової культури мисливців і збирачів.

Сутність та зміст “неолітичної революції”. Характеристика продуктивного виробництва. Побутові та демографічні наслідки переходу певних суспільств до виробничої діяльності. Міграції та розселення людей, освоєння нових ландшафтних зон. Формування основних рас та мовних сімей людей. Формування земельної територіальної общини. Становлення міського життя та соціальна організація землеробських колективів. Соціопсихологічні наслідки неолітичних відкриттів. Взаємозалежність та взаємозв'язок землеробських та скотарських суспільств.

Проблема становлення духовної культури як феномену, виникнення і ранні форми культури, основи первісної сакралізації та ритуальності; зміст та характер первісних культів і вірувань, сутність та різновиди магії, форми і зміст первісних родоплеменних обрядів, формування культурної традиції; основи соціального розвитку первісного світу, становлення родоплеменного ладу, форми і зміст шлюбного життя первісних людей, виникнення рас і мовних сімей людей та їх культурологічний аналіз; генезис і ранні форми виявлення художньої творчості, проблеми виникнення і становлення первісного мистецтва, його сакрально-культовий характер, зміст та характер первісного символізму, основи виникнення первісного піктографічного письма; сутність і зміст міфологічного світогляду, проблематику та світоглядний сенс первісних міфів, поняття міфореальності, міфопоетики та міфотворення; сутність і зміст “неолітичної революції”, проблеми виникнення продуктивного господарювання, становлення міської культури, виникнення цивілізації, держави, соціального розширення і їх культурні наслідки.

2. Пререквізити

Вивчення курсу передбачає використання знань, набутих із таких навчальних дисциплін як «Основи культурології», «Соціокультурний розвиток людства», тощо.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни “Первісна культура” є ознайомлення студентів із закономірностями історичного становлення та розвитку культури первісного суспільства (давньої культури, первісної культури) на основі ґрунтового вивчення археологічних, лінгвістичних та етнографічних джерел, монографічної та навчальної літератури. Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності історичного

розвитку первісної культури та генеза і еволюція її матеріальних, духовних і соціальних форм.

4. Результати навчання (компетентності).

Впродовж вивчення навчальної дисципліни у студентів формуються наступні професійні загальні компетенції (ЗК).

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 7. Здатність працювати автономно.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

Фахові компетенції (ФК)

ФК 4. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).

ФК 9. Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів.

ФК 10. Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології.

ФК 12. Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації. Здатність до критичного усвідомлення варіативності культурологічних знань та навичок відповідно до завдань та специфіки конкретної ситуації і соціокультурних умов.

А також досягаються визначені Освітньою програмою **програманні результати навчання (ПРН):**

ПРН 4. Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури, її проявів та форм існування.

ПРН 5. Збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, подій та історико-культурних процесів.

ПРН 7. Розуміти чинники культурної динаміки, принципи періодизації культурних процесів, їх специфічні риси та характеристики.

У контексті формування вищезазначених професійних компетентностей, студенти будуть обізнані у таких питаннях:

- сутність і зміст проблеми походження людини та її культури, проблеми соціокультурогенезу і становлення ранніх форм культури;
- становлення духовної культури як феномену, виникнення і ранні форми культури, основи первісної сакралізації та ритуальності;
- зміст та характер первісних культів і вірувань, сутність та різновиди магії, форми і зміст первісних родоплемінних обрядів, формування культурної традиції;

- основи соціального розвитку первісного світу, становлення родоплемінного ладу, форми і зміст шлюбного життя первісних людей, виникнення рас і мовних сімей та їх культурологічний аналіз;
- генезис і ранні форми виявлення художньої творчості, проблеми виникнення і становлення первісного мистецтва, його сакрально-культовий характер, зміст та характер первісного символізму, основи виникнення первісного піктографічного письма;
- сутність і зміст міфологічного світогляду, проблематика та світоглядний сенс первісних міфів, поняття міфореальності, міфопоетики та міфотворення;
- сутність і зміст “неолітичної революції”, проблеми виникнення продуктивного господарювання, становлення міської культури, виникнення цивілізації, держави, соціального розшарування та їх культурні наслідки.

5. Структура навчальної дисципліни.

3. Структура навчальної дисципліни.							
Назви змістових модулів і тем 							

в контексті первісної культури							
Тема 6. Первісні культури та їх культурно-історичне значення	20	4	6		2	8	ДС/4,5
Тема 7. Міф і міфологія в структурі первісної культури	18	4	4		2	8	ДС/3
Тема 8. Генеза та еволюція естетичної свідомості в первісному суспільстві	16	4	4			8	РМГ/3
Тема 9. Синкретична сутність первісного мистецтва	20	6	6			8	ДС/4,5
Тема 10. Зародження ремесел та їх художнє значення	10	2	4			4	ДС/3
Модульна контрольна робота							МКР/20
Разом за змістовим модулем 2	98	24	28		4	42	41
Змістовий модуль 3. Соціальна культура: еволюція соціальних форм первісної доби							
Тема 11. Походження родової системи організації первісного суспільства	8	2	2			4	ДС/1,5
Тема 12. Виникнення держави та її основних ознак	14	4	4		2	4	ДС/3
Тема 13. Становлення етнічної самосвідомості та поява етнічної культури	6	2	2			2	ДС/1,5
Модульна контрольна робота							МКР/20
Разом за змістовим модулем 3	28	8	8		2	10	26
Індивідуальне завдання							ІНДЗ/5,5
Усього годин/балів	180	44	46		10	80	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ІНДЗ – індивідуальне завдання, РМГ – робота в малих групах, МКР– модульна контрольна робота, Р – реферат, або ж аналітичне есе.

6.1 Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота студентів з курсу «Первісна культура» включає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, підготовку до виступів на семінарах, вивчення тем або питань, що не розглядаються в курсі лекцій, конспектування основних теоретичних джерел з кожного змістовного модуля. Нижче наводяться орієнтовні завдання для самостійної роботи студентів.

ТЕМА 3. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДАВНЬОЇ (ПЕРВІСНОЇ) КУЛЬТУРИ. ГЕНЕЗА МАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕРВІСНОСТІ

1. Еволюція періодизації первісної історії.
2. Розвиток уявлень про походження людини та її культури в історії культурологічної думки.
3. Загальна характеристика археологічних та антропологічних досліджень ранньої людини.

ТЕМА 5. ГЕНЕЗА ТА ЕВОЛЮЦІЯ “ДУХОВНОГО” В КОНТЕКСТІ ПЕРВІСНОЇ КУЛЬТУРИ

Опрацювати і законспектувати основні положення праці Дж. Фрезера “Золотая ветвь” (Фрэзер Дж. Золотая ветвь: Исследование магии и религии: В 2 т./ Пер. с англ. М. К. Рыклина/Дж. Фрэзер — М.: ТЕРРА-Книжный клуб, 2001. — 528 с.)

ТЕМА 6. ПЕРВІСНІ КУЛЬТИ ТА ЇХ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

1. Погребальний культ.
2. Промислові культи.
3. Ініціальні культи.
4. Культи таємних союзів та вождів.
5. Культ “священного шлюбу” та його культурогічне значення.
6. Обожнення стихій. Уособлення природних та стихійних явищ. Культ племінного бога.

ТЕМА 7. МІФ І МІФОЛОГІЯ В СТРУКТУРІ ПЕРВІСНОЇ КУЛЬТУРИ

1. Дуальна організація племінного ладу. Міфи про “культурних героїв” та першопредків роду. Міфи про дуальних героїв. Таємні організації, жертвоприношення періоду мезоліту.
2. Образно-символічна поетика первісної міфології.
3. Міфи про походження світу і людини (порівняльна характеристика).
4. Образи надприродних сил (богів, духів, міксантропічних істот тощо) у міфології. Гілозоїзм первісної міфології.

ТЕМА 9. СИНКРЕТИЧНА СУТНІСТЬ ПЕРВІСНОГО МИСТЕЦТВА

Опрацювати і законспектувати основні положення статті А. Д. Столяра “О генезисе изобразительной деятельности и ее роли в становлении сознания (К постановке проблемы)” із збірника статей “Ранние формы искусства” (Ранние формы искусства: сборник статей / М.: «Искусство», 1972. - 480 с.)

ТЕМА 11. ПОХОДЖЕННЯ РОДОВОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРВІСНОГО СУСПІЛЬСТВА

1. Проблема походження родової системи організації первісного суспільства.
2. Специфіка соціально-культурного розвитку переважно скотарських суспільств (неоліт-бронзова доба)-(за творами Л.Гумільова).

3. Становлення ранніх землеробських суспільств і проблема ціни цивілізаційного прогресу людства

ТЕМА 12. ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ ОСНОВНИХ ОЗНАК

1. Світоглядний аналіз концепцій походження влади.
2. Роль цар-жреця у становленні ранньої цивілізації (за Дж. Фрезером).
3. Сутність та основні характерні ознаки ранньоробовласницької держави.
4. Загальнокультурне значення “міської революції”.
5. Найдавніші міста Передньої Азії за даними археологічних розкопок.
6. Сутність і культурне значення ідеологізації громадського життя у ранніх цивілізаціях Сходу.

ТЕМА 13. СТАНОВЛЕННЯ ЕТНІЧНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ТА ПОЯВА ЕТНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Опрацювати і законспектувати основні положення праці Е. Тайлора “Первісна культура”(Тайлор Э. Б. Первобытная культура: пер. с англ. / Э. Б. Тайлор. - М.: Политиздат, 1989. - 573 с.)

6.2 Види (форми) індивідуальних науково-дослідних завдань (індз)

Програмою курсу передбачається обов’язкове індивідуальне науково-дослідне завдання, яке виконується на основі засвоєння певного змістовного модулю або змісту навчального курсу в цілому. Основна мета такого завдання полягає у систематизації, закріпленні, поглибленні теоретичних знань із курсу та застосування їх при вирішенні конкретних дослідницьких задач. Автор має продемонструвати рівень своєї фахової кваліфікації, ерудиції, а також володіння методикою та методологією культурологічного дослідження. Виконання завдання покликані сприяти підвищенню рівня інтелектуальної та дослідницької культури, більш глибокому осмисленню найістотніших проблем розвитку сучасної медіакультури, засвоєнню необхідних форм та методів науково-практичної діяльності, розвитку творчого мислення.

Завдання пропонуються у формі написання творчої роботи (есе), яка має вирізнятися, з одного боку, концептуальним характером, а з другого, – самобутнім авторським підходом до теми. Передусім, на високу оцінку може претендувати робота, яка містить власний погляд на розглядувану проблему, відзначається логічністю і переконливістю аргументації, конкретними прикладами з історії культури, зв’язком із сучасними культурними реаліями.

Робота повинна містити план, обґрунтування вибору теми, концептуальні висновки і список використаної літератури. Орієнтовний обсяг такої роботи – 10 - 15 сторінок.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ТВОРЧИХ РОБІТ – ЕССЕ

2. Типологія культурно-історичного процесу.
3. Загальна характеристика матеріальної культури доби палеоліту і мезоліту
4. Загальний зміст неоліту на території України.
5. Прояви та сутність фетишних культів на матеріалі етнографічної науки.
6. Поняття духовної реальності в культурі. Основи сакралізації світу.
7. Поняття ідеального. Ідеальна сутність проторелігійних культів.

8. Ініціальний культ за даними етнографічної науки.
9. Духовні витоки первісного анімізму та його прояви.
10. Загальна характеристика концепцій походження первісної релігії.
11. Чаклун – жрець та його роль у розвитку родоплемінного ладу.
12. Магізм як соціокультурне явище.
13. Прояви магії та магізму в сучасному буденному житті.
14. О.Мень про сутність чаклунства і шаманізму.
15. Причащання тілом бога в первісних культах.
16. Сутність та прояви еротичних культів у ранньоземлеробських цивілізаціях.
17. Культ жертвоприношення у ранньоземлеробських цивілізаціях.
18. “Неолітична революція” і демографічний “вибух”.
19. Расоутворення як культурологічне явище (у добу неоліту).
20. Основні раси та мовні сім’ї людей: виникнення і розвиток.
21. Порівняльний аналіз міфології та релігії.
22. Історичні типи світогляду.
23. Міфологічне світобачення та його відмінності від наукового та релігійного світоглядів.
24. Культурні герої давніх міфів різноманітних регіонів Землі (порівняльна характеристика).
25. Міфологія про походження світу та людини (порівняльна характеристика).
26. Стародавні астральні і солярні міфи як спроба світоглядного пізнання.
27. Культурологічний аналіз концепцій походження мистецтва.
28. Синкретичний характер первісного мистецтва (на аналізі культурних пам’яток палеоліту).
29. Проблема походження писемності: від малюнку до знака.
30. Концепції походження людини: культурологічний аналіз.
31. Символічний характер неолітичного мистецтва (за даними археологічних досліджень).
32. Перша модель організованого розчленованого Всесвіту як найдавніша система світогляду (на матеріалі досліджень М. Чмихова).
33. Еволюція мистецьких форм як відображення світоглядного розвитку доби неоліту.
34. Міфологічно-символічний характер первісного мистецтва.
35. Світоглядний аналіз концепцій походження влади.
36. Роль цар-жреця у становленні ранньої цивілізації (за Дж. Фрезером).
37. Сутність та основні характерні ознаки ранньоробовласницької держави.
38. Проблема походження родової системи організації первісного суспільства.
39. Загальнокультурне значення “міської революції”.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять студентами є обов’язковими, допускаються пропуски занять з поважних причин (хвороба студента, сімейні обставини тощо).

Теми пропущених занять повинні бути відпрацьовані студентом самостійно і здані викладачу у вигляді індивідуальних завдань. Якщо студент має вагомі причини, що не дозволяють йому систематично відвідувати заняття, він може перейти на вільний графік з дозволу декана факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. Підготовані студентом індивідуальні завдання (*проблемні завдання, реферати, творчі роботи, есе*) мають продемонструвати поглиблене вивчення джерел, змістовність і глибину розкриття теми, творчий підхід і самостійність мислення, оригінальність висновків. За потреби студент може отримати консультацію у викладача у позааудиторний час. Студенти мають дотримуватись етичних норм академічної доброчесності та не допускати обману й академічного плагіату. Під академічним плагіатом розуміється оприлюднення (частково або повністю) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення текстів інших авторів без відповідного посилання (цитування). подання робіт, які є не вашими особистими розробками, копіювання чужих ідей без відповідного цитування.

Політика щодо дедлайнів (крайній термін) та перескладання. Підсумковий іспит проводиться в терміни, визначені деканатом у 1-му семестрі. Студентам, що не з'явилися на екзамен з поважних причин дозволяється перескладання в інший термін, встановлений деканатом. Третя й остання спроба складання заліку відбувається за присутності комісії з трьох викладачів, яких визначає деканат, включаючи викладача, який викладав дисципліну.

Методи та засоби діагностики успішності навчання

Поточний контроль, завданням якого є перевірка студентами вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, вироблення навчальних та дослідницьких навичок, формування вміння самостійної роботи з культурологічними джерелами та спроможності їх осмислення і інтерпретації; а також вироблення навичок письмової та усної самопрезентації.

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- ✓ контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях (усне та письмове опитування);
- ✓ контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять (індивідуальні співбесіди);
- ✓ контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді контрольних завдань;
- ✓ контроль за виконанням індивідуального навчально-дослідного завдання для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять.

Проміжний - модульний контроль здійснюється у формі написання контрольних робіт. На модульну контрольну роботу виносяться питання, розглянуті під час вивчення змістового модуля на лекціях, семінарах і самостійно.

V. Підсумковий контроль

1. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль (max = 40 балів)	Модульний контроль/екзамен	Загальна кількість
---	-----------------------------------	---------------------------

				(мах = 60 балів)			ь балів
Модуль 1			Мо дуль ь 2	Модуль 3			
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістови й модуль 3	ІН ДЗ	МКР 1	МКР 2	МКР 3	
7,5	21	6	5,5	20	20	20	100

**Максимальна кількість балів,
яку може отримати студент за види навчальних робіт:**

Семінарські заняття - (за роботу на одному занятті – 1,5 бали; у тому числі – відповідь на питання – 1 бал, доповнення – 0,5 бали) – 34,5 балів;
модульна контрольна робота №1(письмово) – 20 балів;
модульна контрольна робота №2(письмово) – 20 балів
модульна контрольна робота №3(письмово) – 20 балів
індивідуальне навчально-дослідне завдання – 5,5 балів;

Критерії оцінювання:

Семінарських занять:

- змістовність, глибина висвітлення проблеми;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- підкріплення викладу конкретними прикладами;
- власна точка зору на проблему;
- засвоєння категоріального апарату;
- опрацювання джерел з теми заняття;
- вміння зробити висновки, узагальнення;
- активна участь в обговоренні та дискусіях.
-

Самостійної та індивідуальної роботи (проблемні завдання, реферати, творчі роботи, індивідуальні науково-дослідні завдання):

- поглиблене вивчення джерел,
- опрацювання категоріального апарату;
- актуальність та складність обраної проблеми;
- змістовність, глибина розкриття теми;
- опрацювання літератури: кількісні і якісні параметри;
- творчий підхід, самостійність мислення.

Формою підсумкового семестрового контролю є екзамен. Метою екзамену є контроль сформованості професійних компетентностей, необхідних для виконання професійних обов'язків. Якщо поточна семестрова оцінка становить не менше 75 балів, то за письмовою згодою студента вона може зарахуватися як підсумкова оцінка з

дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає екзамен. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт анулюються. Екзамен складається у письмовій формі. Студенти в довільному порядку отримують екзаменаційний білет, у якому сформульовано 3 питання (по одному питанню з кожного модулю) і дають письмово відповіді на питання білету. Повна відповідь на одне питання білету оцінюється максимально в 20 балів.

Критерії оцінювання відповіді на питання екзаменаційного білету:

Повна правильна відповідь – 27-30 балів;

Неповна правильна відповідь – 22-26 балів;

Відповідь частково правильна – 18-21 балів;

Відповідь зі значними похибками – 11-17 балів;

Відповідь неправильна – 1-10 балів;

Відповідь відсутня – 0 балів.

Отримані бали за відповіді на питання екзаменаційного білету сумуються з балами, отриманими впродовж поточного семестрового навчання (макс. 40 балів) і так формується підсумкова оцінка з предмету.

Перелік питань до екзамену

1. Культура як спосіб людського буття.
2. Матеріальна і духовна культура.
3. Національне і загальнолюдське в культурі.
4. Типологія духовної культури.
5. Філософія як квінтесенція та теоретична основа духовної культури.
6. Сутність і культурно-історична роль релігії.
7. Особливість і сенс художньої культури.
8. Моральність та моральна культура.
9. Загальна характеристика первісної культури.
10. Основи первісної сакралізації світу. Перше подвоєння світу у свідомості.
11. Первісний анімїзм та його характерні риси.
12. Поняття про сутність магії. Магія та емпіричне знання. Відмінності магії від релігії та науки.
13. Види магії. Симпатична магія та її підвиди: гомеопатична та контагіозна.
14. Чаклун-вождь в первісному суспільстві та його роль у розвитку родоплемінного ладу.
15. Загальна характеристика первісних проторелігійних культів.
16. Сутність неолітичної революції та її наслідки для розвитку духовної культури первісного суспільства.
17. Сутність та зміст аграрних культів. Культ родючості.
18. Матріархат та його роль у розвитку духовної культури.
19. Мисливські та побутові культи первісного світу.
20. Культи стихій та рослин у міфології перших європейців.
21. Сутність та прояви тотемічних культів первісного суспільства.
22. Поняття табу. Сутність ритуальних заборон.
23. Поняття міфу. Міф як символ та особистісна форма відтворення світу.
24. Основна характеристика міфологічного світогляду.
25. Теогонія та космогонія в міфології.
26. Походження світу в міфологічному уявленні.
27. Порядок і хаос в міфологічному уявленні.

28. Людина та її душа в міфологічному уявленні.
29. Обожнення стихій. Образ Бога в уособленні природних та суспільних явищ.
30. Передумови появи та розвитку релігійної культури. Ранні форми і типи релігії. Проторелігійні культи.
31. Проблема походження мистецтва. Мистецтво і культова дія. Ігрова концепція походження мистецтва.
32. Загальна характеристика мистецтва доби палеоліту:
33. Сакральний характер первісної творчості;
34. Перші пам'ятки художньої творчості;
35. Печерні "фрески" та їх сакральний характер;
36. Тематика палеолітичного мистецтва;
37. Еволюція художніх форм палеоліту.
38. Загальна характеристика мезолітичного мистецтва.
39. Розвиток неолітичного мистецтва:
40. Мистецтво і неолітичні (аграрні та общинні) культи;
41. Символізація та багатоманітність мистецьких форм
42. Музика, перекази та пісенна творчість;
43. Танець як ритуальне дійство і мистецтво
44. Соціальна зумовленість неолітичного мистецтва (зображення богів і вождів-родоначальників).
45. Татування і прикрашання тіла та житла як елемент комунікації та стратифікації роду.
46. Виникнення піктографічної (малюнкової) писемності та її загальнокультурне значення. Символи піктограм як вияв культурних архетипів.
47. Ремесла первісного світу:
48. Розвиток кам'яного виробництва: еволюція знарядь;
49. Поява та еволюція житлового будівництва. Неолітичні "міста";
50. Поява гончарства і ткацтва;
51. Витоки первісної металургії.
52. Трансформація довкілля у культурно-виробничий ландшафт. Формування предметного поля культуротворчості.
53. Витоки соціальності. Спілкування і суспільні відносини як субстанція людського буття.
54. Проблема походження родової системи організації первісного суспільства. Сім'я, родина, рід - основа та природний осередок культурного співжиття.
55. Екзогамна (дуальна) система організації роду. Характеристика "тотемного племені" (за Дж. Ліндсеєм). Матрилінійний і патрілінійний рід.
56. Поняття етносу та етнічного життя. Становлення етнічної самосвідомості та поява етнічної культури як наслідок "неолітичної революції".
57. Соціокультурний розвиток неолітичного суспільства:
58. Поява сусідсько-родової общини та її трансформація у територіальну землеробську общину;
59. Ремісничі (професійні) спілки в общині як передумова соціальної стратифікації (за Дж. Ліндсеєм);
60. Становий і кастовий поділ у землеробському суспільстві. Роль жрецького стану у трансформації общини у державу. Виникнення монархічно - жрецького правління.
61. Виникнення держави та її основних ознак.

62. Сутність і структура “східної деспотії”.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література

1. Алексеев В.П., Першиц А.И. История первобытного общества. Учебник для вузов по спец. «История». – 6-е изд. – М.: ООО. «Астрель», 2004. – С. 43-87.
2. Алпатов М.В. Всемирная история искусств: в 3-х тт./ М.В. Алпатов - М.,Л.: Искусство, 1948-1955. - Т.1. – Искусство Древнего мира и Средних веков. – 1948. – 554с.,ил..
3. Біблія. Книги Старого Заповіту (будь-яке видання).
4. Всемирная история: в 10-ти тт./ М., Изд-во АН СССР, 1955-1962. – Т.1 - Т.2.
5. Геродот. Історії в дев'яти книгах/ Геродот – К.: Наукова думка, 1993. - 576 с.
6. Залізняк Л. Л. Доба катастроф у первісній Європі та її історичні наслідки / Л. Л. Залізняк // Кам'яна доба України : зб. наук. праць. – К., 2008. – Вип. 11. – С. 96–115.
7. Залізняк Л. Л. Заселення півночі Східної Європи за даними археології / Л. Л. Залізняк // Етнічна історія народів Європи. – К., 2000. – Вип. 5. – С. 4–9.
8. Иллюстрированная история религии. В двух томах /под ред.О.П.Шантеки де ля Соссей. Изд.2. – Т.2.-М.,1992.
9. Искусство стран народов мира : энциклопедия.Т.2.-Индийское искусство.- М.,1982.
10. Історія світової культури. Культурні Регіони /за ред.Л.Т.Левчук.-К., 2007.
11. Історія світової куьтури / за ред. Л.Т. Левчук– К.,2010.
12. Кессиди Ф.Х. От мифа к логосу./ Ф.Х. Кессиди– М., 1972.
13. Куценков П. А. Начало. Очерки истории первобытного и традиционного искусства / П. А. Куценков. – М. : Алетея, 2001. – 264 с. : ил.
14. Лекції з історії світової та вітчизняної культури /за ред. А.М.Яртися – Львів, 1994.
15. Линдблад Я. Человек: я, ты и перевозданный./ Я.Линдблад – М., 1991.
16. Ліндсей Дж. Коротка історія культури./ Дж. Ліндсей .В 2-х тт.- Т.1 – К., 1995.
17. Лосев А.Ф. Диалектика мифа. / А.Ф. Лосев. Философия. Мифология. Культура..- Вступление, Гл.1-3.,6.10-12,14. - М.,1991.
18. Міфи народів світу /Автор-упорядник О.Бондарук. – Львів, 1997.
19. Особа і суспільство. Підручник для 10-го класу./ Р.А. Арцишевський – К.,1997.- С.250-259,293-301.
20. Павленко Ю. Історія світової цивілізації: соціокультурний розвиток людства./Ю. Павленко – К., 1996.
21. Павленко Ю. Первісність, первісне суспільство // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наук. думка, 2011. Т. 8 : Па — Прик. С. 111. 520 с. : іл
22. Парандовський Ян. Міфологія./ Ян Парандовський. – К.,1977. – С.6 – 25.

23. Першіц А. І. Історія первісного суспільства : [підруч. для студ. іст. ф-тів ВНЗ] / А. І. Першіц, О. Л. Монгайт, В. П. Алексеев. – К. : Вищ. шк., 1980. – 224 с.
24. Редер Д.Г., Черкасова Е.А. История древнего мира. / Д.Г. Редер, Е.А. Черкасова – Ч.1. Первобытное общество. «Древний Восток». – М., 1979.
25. Религии мира. – М., 1990.
26. Религиозные традиции мира. В двух томах. – М., 1996.-Т.1,2.
27. Сегеда С. Антропологія : навч. посібн. / С. Сегеда. – К. : Либідь, 2001. – 336 с.
28. Станко В. Н. Історія первісного суспільства : [підруч. для студ. гуманіт. спец. ВНЗ] / В. Н. Станко, М. Л. Гладких, С. П. Сегеда. – К. : Либідь, 1999. – 239 с.
29. Семенов Ю.И. На заре человеческой истории. / Ю.И. Семенов. – М., 1989.
30. Степанчук В. М. Льодовики, мамонти та первісні люди: Україна мільйон років тому / В. М. Степанчук. – К. : Наш час, 2007. – 192 с. : іл. + 4 арк. іл. – (Серія "Невідома Україна").
31. Степанчук В. М. Нові дані до вивчення ранніх етапів освоєння території Східноєвропейської рівнини у палеоліті / В. М. Степанчук, С. М. Рижов, Ж. М. Матвіїшина, С. П. Кармазиненко // Кам'яна доба України : зб. наук. праць. – К., 2008. – Вип. 11. – С. 23–41.
32. Столяр А.Д. Происхождение изобразительного искусства. / А.Д.Столяр– М.: «Искусство», 1985. – 300с.
33. Столярчук Н. Первісна культура: методичні рекомендації до курсу. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 42 с.
34. Столярчук Н. Світоглядно-естетичні засади художньої культури давніх мезоамериканців. / Науково-теоретичний альманах «Грані». 2020. Вип.23 (№11-12). с.14-24
35. Тайлор Э. Б. Первобытная культура: пер. с англ./Э.Б. Тайлор. - М.: Политиздат, 1989. - 573 с.
36. Теорія та історія світової і вітчизняної культури./за ред.А.К.Бичко – К., 1993.
37. Теорія та історія світової і вітчизняної культури: Конспект лекцій для студентів усіх форм навчання: Випуск 7. /Укл. С.О.Кисельов, С.М. Черкасов, І.Федорова та ін./ – К., 1994. – С. 11-19.
38. Тойнби А. Постижение истории. / А.Тойнби – М., 1993.
39. Токарев С.А. Ранние формы религии. / С.А Токарев– М., 1990.
40. Токарев С.А. Религия в истории народов мира. / С.А Токарев – М., 1986.
41. Фрэзер Дж. Золотая ветвь: Исследование магии и религии: В 2 т./ Пер. с англ. М. К. Рыклина/Дж. Фрэзер — М.: ТЕРРА-Книжный клуб, 2001. — 528 с.
42. Фрэзер Дж. Фольклор в Ветхом Завете. / Дж. Фрезер – М., 1989.
43. Чмихов М.О. Давня культура. / М.О. Чмихов – К., 1992.
44. Шейко В. М. Історія художньої культури : [підруч. для студ. вищих учбов. закл.] / В. М. Шейко, О. А. Гаврюшенко, О. В. Кравченко. – Харків : ХДАК, 1999. – 210 с. – (В 5-ти кн., кн. I : Первісність. Стародавній світ).